

TÓTH HAJNAL

A Fux-frekvenciára hangolva

Kultúra

A II. Fux Feszt – Erdélyi Magyar Hivatásos Bábszínházak Fesztiválja október 5–10. között zajlott a nagyváradai Szigligeti Színház szervezésében. A kínálat meglehetősen sokszínű volt, hiszen láthattunk magyar és japán népmesét, kesztyűs bábjátékot, gólyalábas utcaszínházat, vásári bábjátékot, Mátyás királyról szóló előadást, Kányádi-versek hangulatának megidézését bábszínpadon, rendhagyó irodalomórát *A helység kalapácsáról*. Megjelent a színen Vitéz László, egy kályhacsőből átlényegült Hamupipőke, Aladdin, s néhány tündér sem hiányozhatott (például a hétfejű tündér és a Csomótündér).

Felnőttként is érdekes és érdemes volt végigkövetni az eseményeket, részt venni az előadásokon, együtt nevetni és tapasztalni a gyerekekkel, akik őszinte bekiabálásokkal, megjegyzésekkel kommentáltak, summáztak egy-egy produkciót. Bábszínházba járni jó, mindegy, hány éves az ember. A bábszínház egyik fontos szerepe az, hogy megszerettesse a gyermekekkel a teátrum világát.

*Szárnyas Sárkányok
a nagyváradai korzón*

TÓTH HAJNAL újságíró, szerkesztő (1971, Nagyvárad). Szülővárosában érettségizett, újságírói tanulmányokat folytatott, majd a PKE szociológia szakán diplomázott (2007). Előbb a *Bihari Napló* riportere, szerkesztője, majd a nagyváradai *Reggeli Újság* napilap munkatársa. 2014 májusától a *Várad* folyóirat kulturális rovatának szerkesztője.

Hat nap alatt 14 társulat lépett föl, s összesen húsz előadást (köztük hat versenyelőadást) tekinthetett meg a nagyjérdemű a Fux Fesztben.

A két évvel ezelőtti I. Fux Feszt alkalomával volt, aki kifogásolta, hogy ez miért versenyfesztivál. (A Fux Feszt a Szigligeti Színház keretében működő Lilliput Társulat kezdeményezésére jött létre; az ötletgazda a volt társulatvezető, Szőke Kavinszki András.) Ezért most úgy döntöttek a szervezők: nemcsak versenyprogram lesz, hanem versenyen kívüli, kimondottan a megmutakozásról szóló repertoár is. Megadták a társulatoknak a választás lehetőségét. Egyébiránt a fesztivál jó alkalom arra, hogy az erdélyi és partiumi hivatásos bábárszínházak jobban megismerjék egymást, s hogy bemutathassák a közönségnek és a szakmának, hogy éppen hol tartanak.

Mind a hat erdélyi és partiumi magyar bábtársulat – a kolozsvári Puck Bábszínház, a szatmárnémeti Brighella Bábszínház, a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínház, a marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház, a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház bábtársulata és természetesen a házigazda Lilliput Társulat – részt vett az eseményen, és be is jelentkezett a versenyprogramba.

E hat truppon kívül a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem bábszínész szakos diákjai is felléptek két előadással. Európaszerte elismert magyarországi vendégtársulatok is érkeztek, például a Budapest Bábszínház és a kecskeméti Ciróka Bábszínház. Itt volt a debreceni Vojtina Bábszínház is, a cívisvárosbeli társulat több esztendeje kitűnő szakmai-baráti kapcsolatban van a váradi bábosokkal.

A versenyprogramban szereplő előadásokat szakmai zsűri értékelt: Kozsik Ildikó bábszínész, teatrológus, Zsigmond Andrea kritikus, Sardar Tagirovsky rendező, színész, bábszínész és Horányi László színész, előadóművész. Újdonság, hogy volt pedagógusokból álló zsűri is, tagjai: Farkas Tünde, az Orsolya óvoda igazgatója, Veszprémi Emőke tanítónő és Pető Csilla tanfelügyelő. Szintén újdonságot jelentett a gyermekzsűri, melybe pályázat útján került be a 8 éves Kiss Virág Sára, a 11 éves Boros Dóra Zsófia és a 16 éves Tamás Gergely.

A díjátadás egyik mozzanata: Horányi László, valamint A helység kalapácsában játszó Daróczy István, Oláh Anikó és Hanyecz Debelka Róbert
Fotó: LUCIAN MARCUȘIU

Hogy a gyermekzsűri tagjai szerint milyen egy jó bábelőadás? Kiss Virág Sára úgy véli: „A jó bábelőadás vicces, izgalmas. Ne legyen túl hosszú, hogy ne unjuk meg. Én azokat az előadásokat szeretem, amelyekbe bevonják a gyerekeket is, és amiken jókat tudok kacagni.”

Boros Dóra Zsófia meglátása szerint: „...az lényeges egy jó előadásban, hogy a bábok legyenek szépek, a díszlet pedig ötletes, kifejező. A gyerekek szerintem azt szeretik, ha nincs semmi túlbonyolítva. Én az előadásokat szeretem átélni! Nem szeretem, ha nincs benne akció vagy veszély!”

A korelnök Tamás Gergely ekként fogalmazott: „A jó gyerekelőadás minden korosztályt leköt, mind-egyiknek más mondanivalót nyújt, és nemcsak a látványra fordít gondot, hanem az üzenetekre is, mivel ezek a közvetítenivalók korántsem szülő-exkluzívak.”

Az események két helyszínen zajlottak: az Árkádia Bábszínházban és a Szigligeti Stúdióban. A II. Fux Feszt a házigazda Lilliput Társulat premierjével, a *Két mese a hársfa alatt* című előadással kezdődött, amelyet Vranycz Artúr rendezett, a zeneszerző pedig Szabó Balázs. Aprócska kulisszatitok: a komponista-muzsikus a későbbi zártkörű ismerkedős estén néhány zenélő kedvű művésztársával afféle ad hoc koncertet tartott a Szigligeti Stúdióban, majd ugyancsak a Sonnenfeld-palotában, egy emelettel feljebb, a Moszkva Kávézóban folytatódott a spontán vigasság.

Délben a váradi közönség egyik kedvence, a Vojtina Bábszínház a *Ki hol lakik?* című mókás mesével rukkolt elő.

Merthogy reggel óta borongós, esős idő volt, kérdéssé vált, hogy egyáltalán meg lehet-e tartani a nyírbátori Szárnyas Sárkányok gólyalábas utcaszínházi előadását. Ám végül is nem maradt el a játék. A Holnaposok szobra előtt, a Fő utcán Szent György természetesen legyőzte a Sárkányt. A mutatványosok szószólója Rumi László volt. A Blattner Géza-díjas rendező visszatérő vendége a Lilliput Társulatnak, ő rendezte a *Csillaglépő csodaszarvas* és a *Kormos képpel mutogat* című előadásait.

A sárkányos mutatvány után rögvest lehetett átsietni a Szigligeti Stúdióba, ahol a kaposvári BábSzínTér művésze, Pályi János a *Vitéz László és az elátkozott malom* című vásári bábjátékkal kedveskedett a „pajtikáknak”. Pályi is játszott már Váradon. Mostani előadása végén tisztelettel, szeretettel emlékezett meg Kemény Henrikről, a bábosok bábosáról, aki jó néhány nemzedéket szórakoztatott Vitéz László történetével.

Egyébként Pályi János is, Rumi László is végig Váradon maradt a fesztiválon, érdeklődéssel figyelték az eseményeket. Seres Lajos nyugalmazott nagyváradi bábszínész úgyszintén több előadást is megnézett. A beszélgetések során pedig mesélt a régi időről, a hajdani bábszínházról, földélezve több megható vagy éppenséggel vidám anekdotát.

A második napon az első versenyelőadással, a kolozsvári Puck Bábszínház *Ha én lennék Mátyás király* című produkciójával indították a programot. A bábosok a gyermekek segítségével a kegyetlen kolozsvári bíróval is elbántak. Ezután japán mesevilágba csöppent a néző a szatmárnémeti Brighella Bábszínház *Cseresznyevirág* című produkciója jóvoltából. Délután ismét a kolozsváriak játszottak: a *Hol a világ közepe?* című előadás főszereplője világjáró kiruccanásra indult.

A harmadik nap eseményei a sepsiszentgyörgyi Cimborák Bábszínház előadásával, *Mátyás királlyá koronázásával* kezdődtek. Ezután ugyancsak a Cimborák vándoroltak *Verstől versig*, megidézve Kányádi Sándor költészetét. Délután a Lilliput Társulat versenyprodukcióként rendhagyó irodalom-

órát tartott: *A helység kalapácsáról* és Szemermetes Erzsókról, megspékelve az egészet sok jó zenével (Erzsók kedvéért még az AC/DC együttes rockklasszikusát, a *Thunderstruck* című számot is átírták).

A negyedik napon a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem harmadéves bábszínész szakos hallgatói a *Vásári játékokkal* mutatkoztak be. A marosvásárhelyi Ariel Ifjúsági és Gyermekszínház a *Momo* című filozofikus mesejátékot adta elő. Megtudhattuk, Momónak miként sikerül szembesülnie a gonosz időrablókcal. Délután a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetem másodéves magiszteri báb-

színész évfolyamának hallgatói játszottak *Kézzel-lábbal* (amint arról a cím árulkodott).

Az ötödik napon elsőként a temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház *Apakalandját* tekinthették meg az érdeklődők, majd a nagyváradi román bábtrupp, az Arcadia Társulat játszotta el Aladdin meséjét *Ezeregy határon túl* címmel. Délután a temesvári bábosok szerelmekkel, házasságok kötésével foglalatосkodó *Csomótündére* gabalyította össze a szálat, majd oldotta ki a gubancot.

A fesztivál utolsó napján a Budapest Bábszínház *Tíz emelet boldogsággal* ajándékozta meg a jelenlévőket, majd a temesváriak *A hétfejű tündért* mutatták be (Lázár Ervin meséje nyomán). Az önmagunk és mások elfogadásáról szóló történet után a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színház *Cókmók, avagy a morgolódo szekrénymanó* című előadása ócska székrenyek titkaival és manóságokkal foglalkozott.

A Fux Feszt utolsó fellépője a kecskeméti Ciróka Bábszínház volt. A *Hamupipőke* című előadás során kályhacsövek, zacskók, papírdarabok, dobozok leleményes módon lényegültek át mesefigurákká.

Jelenet a *Csomótündér* című mesejátékból

Az utolsó nap egyik szünetében a gyermekzsűrit kérdeztem meg arról, hogy érezték magukat, mi a véleményük a látottakról.

Tamás Gergely: „Megosztó volt olyan szempontból, hogy voltak kifejezetten kellemes és kevésbé kellemes előadások. Ám mindenképpen tanulságos volt. Egymástól is sokat tanulhattak a társulatok. Kell ilyet szervezni – és nem csak Váradon. A Fux Fesztet jól szervezték. Igyekeztek a gyerekek kedvére tenni. Ez nagymértékben sikerült is. Érződött a gyermekközpontúság.”

Kiss Virág Sára: „Mindegyik előadás tetszett. Kivéve egyet, amelyik túl hosszú volt. A többi jó volt. Olyan előadást is láttam, ami nagyon vicces volt.”

Boros Dóra Zsófia: „Láttunk humoros, kacagtató, illetve szép történeteket, akadt olyan is, ami picit szomorkás volt. Örülök, hogy bekerülhettem a gyermekzsűribé.”

Botházy Daróczi Réka, a Lilliput Társulat vezetője ekként fogalmazta meg a Fux Feszttel kapcsolatos érzéseit: „Ha összegeznem kellene az idei fesztivált, akkor röviden azt mondanám: tanulságos volt. Nagyon féltem. Egyrészt még nem szerveztem, vezényeltem le egy ilyen méretű rendezvényt, másrészt a két évvel ezelőtti feszültségeket úton-útfélen felemlgették (*a díjátadás sikeredett kicsit botrányosra – szerk. megj.*). Egy kicsit úgy éreztem, nem a nulláról, hanem a mínusz 10-ről indulok a szervezést

illetően. Ezzel együtt úgy érzem, az idei fesztivál jól sikerült. Voltak nagyon jó előadások és voltak kevésbé jók is, de azt gondolom, ezeket fel kell vállalni. Az egy hét kitűnő alkalom volt arra, hogy teljes képet kapjunk arról, hol áll jelen pillanatban az erdélyi bábjátszás. Azt gondolom, felemelt fejvel szembe kell nézni a hiányosságainkkal, de az erőseinkkel is tisztában kell legyünk. A legmeghatározóbb felismerés a fesztiválzárás után az volt, hogy több bizalmat kell szavazni az erdélyi bábos alkotóknak, és azon kell dolgozni, hogy az erdélyi magyar bábjátszás megtalálja a saját hangját és bátran merje hallatni is.”

A Lilliput Társulat új irodalmi titkárát, Ozsváth Zsuzsát is megkérdeztük, mi a véleménye a Fux Fesztől. Íme, a válasz: „Egy hónappal ezelőtt ért véget a II. Fux Feszt – Erdélyi Hivatásos Magyar Bábszínházak Fesztiválja Nagyváradon. Jelszavaink valának: 6 nap, 14 társulat, 20 előadás. Na, hát speciel én igencsak jól éreztem magam! Ez a fesztivál remek lehetőséget nyújt más bábszínházak, társulatok munkáit – többé-kevésbé – megismerni. Személy szerint én finom vegyesnek éreztem a felhozatalt (és mondom ezt úgy, hogy jómagam egyelőre csak ismerkedem a bábos világgal), ami azt jelenti, hogy volt miről tárgyalni esténként az éjszakába nyúló szakmai beszélgetéseken. Napról napra egyre családia-

Daróczi István, Hanyecz
Debelka Róbert, Csepei Róbert
és Oláh Anikó A helység
kalapácsában

sabb és nyitottabb lett a hangulat, megszoktuk egymást, a végén pedig már sajnáltam, hogy vége – pedig az egy hét alatti nemalvások és állandó készültség már ezt kívánhatta volna. Aki egyszer belesimult a Fux-frekvenciába, az tuti, benne is marad.”

Az utolsó előadás, a *Hamupipőke* előtt ejtették meg a szervezők a díjkiosztást. A díjak Jankó Szép Noémi váradi kerámiaművész alkotásai. Az Árkádia bábszínház nagytermében Czvikker Katalin, a Szigligeti Színház főigazgatója és Botházy Daróczi Réka, a Lilliput Társulat vezetője köszöntötte az egybegyűlteket. Először a pedagógusok díját adták át. Pető Csilla szaktanfelügyelő elmondta: a pedagógusok a kolozsvári Puck Bábszínház *Ha én lennék Máttyás király* című előadását díjazták, amelynek megtekintése már hároméves kortól ajánlott, s a bábosok figyelembe vették az életkori sajátosságokat, igazi gyermekbarát produkciót hoztak össze. A gyermekzsűri részéről Tamás Gergely megemlítette: sokat bíbelődtek értékeléskor, vitatkoztak, tanakodtak ők hárman és az őket gardírozó Simon Judit újságíró. A gyermekzsűri végül a temesváriak *Csomótündérének* adta a díjat, mondván, ez volt „a legszórakoztatóbb, legélvezhetőbb és legkreatívabb előadás”.

Ezután a szakmai zsűri értékelése következett. Három szakmai díjat osztottak ki. Az elsőt, a Fux-díjat (Fux Pál képzőművészről, a váradi bábszínház egykori jeles báb- és díszlettervezőjéről nevezték el, akárcsak az egész fesztivált) a legjobb látvány

kapta. Kozsik Ildikó bejelentette: a *Csomótündéré* a legszebb látvány díja. Egyúttal a fesztivált is méltatta, mely remek találkozási lehetőség, a szakmai megbecsülést és önbecsülést emeli. A bábművészet fontos műfaj. A visszajelzések is fontosak: érdemes dolgozni. Hangsúlyozta: Fux Pál neve fontos díjat fémjelez. A gyermekek jól az emlékezetükbe vésik azt, amit látnak, ezért nagy a felelősség. Mindegyik előadásban voltak kiemelkedő látványelemek. A *Csomótündér* díszlet- és látványvilágát egyebek mellett azért díjazták, mert figyelembe vették a szöveg és látvány közötti összhangot is.

A legjobb alakításért járó díj odaítélését Zsigmond Andrea indokolta. Végül is nem egy bábszínész játékát díjazták,

hanem a kollektív színészi alakítást a sepsiszentgyörgyiek *Verstől versig* című előadásában. Több jó alakítás, sok szépen kibontott jelenet tarkította a produkciót.

A legjobb előadásért járó nívódíjat a nagyváradi Lilliput Társulat *A helység kalapácsa* című produkciója nyerte el. Horányi László kifejtette: minden jó volt benne, a színészi játék, a bábuk mozgatása, a dramaturgiát segítő zene, a látvány. Érződött, milyen gondosan alkották meg ezt az előadást.

A *Verstől versig* egyik mozzanata

A színházi előadások fotóit
DUDÁS LEVENTE készítette